

Ing. Savo LAZAREVIC,
B a r

PLANIKA I NJEN PRIVREDNI ZNAČAJ U USLOVIMA PRIMORSKOG KRŠA

UVOD

Planika (maginja) — *Arbutus unedo*, je biljka sredozemne oblasti, jer raste u svim zemljama u pojasu Sredozemnog mora. Ova biljka predstavlja jednu od najčešćih sastojaka primorske makije (oko 80%). Njeni najčešći pratioci su: zelenika (*Phylluria* sp.), vresina (*Erica verticulata*), primorska smreka ili kleka (*Juniperus* sp.), mirta ili mrća (*Mirtus communis*), smrdljika (*Pistacia terebinthus*), zimzeleni hrast ili česmin (*Quercus cocifera*) i niz drugih biljaka.

Planika je kao biljka upadljiva naročito u jesen i zimi, kada se na njoj nalaze divni grozdasti cvjetovi bjeličaste boje, a, u isto vrijeme, i dosta krupni crveni plodovi, slični jagodi.

U nas se planika javlja u priobalnom pojasu od Ulcinja do Zadra uključujući i odgovarajuće otoke. Osobito je mnogo zastupljena i dominantna kultura u sklopu makije i priobalnom pojasu od Cavtata do Budve. Posebno je, u prvom pojasu, istaknuta po kraškim brežuljcima priobalnog reljefa, mada se dosta ističe i na južnim padinama priplaninskog reljefa (podnožje Lovćena). Na ovim površinama zauzima hiljade hektara u neprekidnom lancu. Ovo su uglavnom tereni neprikladni za iskorišćavanje u poljoprivredne svrhe, jer predstavljaju veoma plitke i kamenite terene na kojima mogu da opstanu samo elementi makije, među kojima najbolje planika.

PRIVREDNI ZNAČAJ PLANIKE

Planika ima veliki i višestruki značaj, a naročito na južnom Jadranu i odgovarajućim otocima, gdje ima prirodno i najveći areal rasprostranjenosti i to u jednom neprekidnom nizu, i to kako po dužini tako i po širini.

Posumljavanje primorskog krša planikom

Planikom bi se moglo pošumljavati sve goleti primorskog krša. Ovim bi se spriječila dalja erozija ovih terena, s obzirom da se planika brzo ukorjenjava, brzo i efikasno prožima teren korijenovim sistemom, brzo se formira kao žbun i ne isključuje nikakvu agrotehniku. Ovim bi se vrlo brzo i uspješno, kao i sa minimalnim ulaganjem izmijenio opšti izgled priobalnog pojasa. Ovom akcijom vrlo brzo bi se pokrio goli i suti kamen obalnog pojasa i prekrio vječito zelenim tepihom, čime bi nestao dosadašnji monoton izgled ovih predjela.

Koristi od drveta planike

Pri pošumljavanju terena, planiku bi trebalo gajiti kao visoki žbun sa tri do četiri izdanka. Izdanci planike bi se sukcesivno, poslije izvjesnoga broja godina (6—7), sjekli do osnove, uz prethodnu zamjenu novim, mladim, izdancima određene starosti (2—3 godine). Ovaj postupak bi bio dvostruko koristan.

Moglo bi se sa velikih površina neprekidno, svake godine, obezbjeđivati velika količina ogrevnog drveta.

U isto vrijeme, ovim postupkom bi se podmlađivao žbun, čime bi se podsticala bolja, redovnija i obilnija rodnost. Iz iskustva je poznato da izdanci na žbunovima planike koji su nekoliko godina ranije (8—10) bili do zemlje posječeni (radi obezbjeđivanja drveta za seoske krečane) mnogo bolje radali i davali osjetno kvalitetnije prinose.

Značaj planike za pčelarstvo

Planika je jedna od najmedonosnijih biljaka mediteranskog pojasa uopšte. Cvasti planike su izrazito slatke, mirisne i pune nektara. Osim toga, planika cvjeta u vrijeme kada gotovo i nema drugih biljaka u cvijetu (septembar — decembar) koje bi pčelama poslužile kao paša. Ovo je veoma interesantno, jer u ovom području jesen je duga i topla, pa je moguć let pčela do duboke jeseni, zapravo sve dotle dok traje cvjetanje planike. U području gdje planika služi kao dominantna pčelinja paša stvara se med specifičnog mirisa i malo gorkog ukusa. Ovo potiče od većeg sadržaja tanina kojim je planika posebno bogata.

Ostale koristi od ploda planike

Proizvodnja plodova planike samo u području Crnogorskog primorja je velika. Radi ilustracije navodim samo jedan podatak: Bivša Zemljoradnička zadruga u Rosama kod Herceg-Novog jednim aktom nudi Fabrici za preradu voća »Primorka« — Bari da im

svake godine obezbijedi je količinu od 40 do 50 vagona plodova planike, koje bi se ubrale samo na poluotoku Luštici. Ostala područja Crnogorskog primorja mogla bi obezbijediti, manje-više, istu količinu plodova. Ovim bi ova Fabrika mogla, samo koristeći ovu sirovinu sa područja Crnogorskog primorja, obezbijediti za čitavu godinu dovoljne količine dobre i jeftine sirovine za niz proizvoda.

Dokazano je dosadašnjim iskustvom, kao i analizama, da se ova sirovina može uspješno koristiti za spremanje raznih alkoholnih i bezalkoholnih pića, kao i niza drugih prehrambenih proizvoda (marmelada, džem i dr.).

Rezultati dosadašnjih hemijskih analiza maginje

Prema do sada izvedenim hemijskim analizama u nas (Šulc, Kveder, Horos, Lazarević, Paunović, Ćirić, Đurić, Vučetić, Črnčević, Niketić i dr.) maginja ima sljedeći sastav:

— Voda	68,5 — 83,0 %
— Suva materija	16,6 — 35,5 %
— Pepeo	0,6 — 1,12 %
— Ukupne kiseline (kao limunske)	0,65 — 0,86 %
— Ukupno šećera	14,1 — 18,1 %
— Direktno redukujući šećer	12,7 — 17,1 %
— Saharoza	0,1 — 1,51 %
— Azotne materije	0,61 — 1,02 %
— Pektinske materije	0,53 — 1,86 %
— Taninske materije	0,30 — 1,56 %
— Askorbinska kiselina	147 — 400 mg %
— Prosječna težina ploda	4,5 gr.
— Prosječno učešće sjemenki	2,5 — 3,0 %
— Gvožđe	5,66 %
— Odnos kiselina — šećer	1 : 17,4
— Kalorična vrijednost 100 gr plodova	50 — 80 Cal
— Izdašnost soka (pire)	90 — 95 %
— Fiziološka vrijednost ploda	+
— Karotin	69 mg. %

Potencijalna tehnološka vrijednost maginje

U vezi s iznijetim hemijskim analizama planike, kao i na osnovu dosadašnjeg praktičnog iskustva, može se zaključiti da planika ima ogromnu tehnološku vrijednost u svrhu izrade za proizvode u prehrambenoj industriji. Smatram da ovo zaslužuje punu pažnju i da bi, u vezi s tim, trebalo što prije preduzeti niz

mjera da se ove analize i iskustva dopune radi primjene u širokoj proizvodnji. Ovo naglašavam polazeći od činjenice da maginje kao tehnološka sirovina ima sljedeća osnovna svojstva:

Prosječna godišnja količina plodova, i to na priobalnom području od Cavtata do Budve, procjenjuje se na preko 200 vagona; — prosječan sadržaj suve materije u maginji kreće se od 25 do 30%, a u nekim pronađenim ekotipovima (A, B i C) i preko 35%;

— prosječna izdašnost soka (pire) kreće se od 90 do 95%; — količina askorbinske kiseline u prosjeku je 250 do 300 mg %, a u nekim odabranim ekotipovima (B i C) i preko 400 mg %; — Izdašnost soka (pire) je preko 95%.

S obzirom da planika ne iziskuje nikakve troškove održavanja (agrotehnike), to bi u isto vrijeme bila i najjeftinija sirovina u prehrambenoj i drugoj industriji.

Berba plodova traje dugo i pada u tzv. «mrtvoj sezoni» (oktobar — februar), kada bi se mogao angažovati veliki broj radne snage za berbu.

BIOLOGIJA PLANIKE

Opšte napomene

Planika pripada rodu vresova, Ericales (Bicornis), familiji Ericaceae, rodu Arbutus. Ovaj rod ima više vrsta, među kojima za nas najvažnija vrsta Arbutus unedo. Ova vrsta u nas obuhvata veliki broj ekotipova različite vrijednosti. Ovo je normalno s obzirom da se planika razmnožava sjemenom, jer gotovo 95% biljaka predstavljaju samonikle sjance.

Pronađeno je nekoliko vrlo interesantnih ekotipova planike koji se karakterišu izrazito krupnim plodovima, a uz to vrlo bogatom suvom materijom i askorbinskom kiselinom. Ovi ekotipovi su pronađeni u priobalnom području poluotoka Luštica (Zajnis, Dobra Luka i Obreč), kao i u priobalnom području Grblja (Bigova, Žukovac, Sv. Ilija i Platamuni) i priobalnom dijelu Konavala (Molunat i Vitaljina). S obzirom da su sva ova područja ispitivana «ad-hoc» to bi trebalo organizovati jedno sistematsko proučavanje i ispitivanje, koje bi dalo još bolje rezultate.

Morfološke osobine planike

Planika je u morfološkom smislu dosta interesantna i specifična biljka. Ovo se posebno odnosi na cvijet kao i na opšti izgled biljke.

Korijen planike

Planika ima plitak, ali zato površinski jako razvijen korijenov sistem. Vrlo brzo i jako ukorijenjava. Korijen ima osobinu da daje dosta izdanaka, zbog čega planika prirodno i raste kao žbun

i ima osobinu brze regeneracije nadzemnih dijelova. Zbog navedenih osobina, planika je veoma pogodna biljka za pošumljavanje primorskih goleti.

Deblo i krošnja planike

Planika obično predstavlja dosta visok zimzeleni žbun (3—6 m), a ponekad i drvo sa niskim deblom (po šumskim zabranama) koje može izrasti i do 10 m, a u nekim slučajevima i više. Kora na deblu i debljim granama je hrapava i ljuskava. Drvo je prožeto crvenilom i dosta često usukano. Jednogodišnji lastari su zelene boje s glatkom i sjajnom korom, dok su mladi izdanci crvene boje. Krošnja je dosta gusta i dobro obrasla zelenilom.

Uopšte uzevši, planika predstavlja vrlo lijepu i dekorativnu voćku, zbog čega je vrlo prikladna za gajenje po parkovima, drvo-redima, živim ogradama i sl.

Lišće planike

Lišće planike je izduženo jajastog oblika, dugo 5—8 cm sa blago nazubljenom ivicom, kožasto je i otvoreno zelene boje sa malo maljavom peteljkom. Na grančicama lišće je naizmjenično poredano, a pri vrhu grančica nagomilano, zbog čega pravi lijepe lisne rozete.

Cvijet planike

U planike se cvijetni pupoljci razvijaju iste godine kada su i formirani. Cvjetovi su zvonasti jer su im krunični listići srasli. Oni su krem-bijele boje i skupljeni su u zbijene i oborene cvasti koje imaju oblik grozda. Cvasti se javljaju na samom vrhu ili blizu vrha grančica.

Cvjetovi imaju 5 čašičnih listića koji su vrlo mali i ljuspasto poredani, kao i 5 kruničnih listića koji su srasli čitavom dužinom, tako da se pri vrhu primjećuju mali rošćići koji grade oblik zvona. Cvjetovi planike imaju dosta prašnika i svi su duži od žiga tučka, kao i jedan tučak sa znatno proširenim stubicem.

Plod planike

Plod planike je sočna okrugla bobica, crvene boje spolja, dok je mesnati dio žute boje, a po gradnji je slična jagodi. Veličina ploda varira zavisno od ekotipa. Plod je malo hrapav, tj. prekriven sitnim izbočinama šiljatog vrha, što je naročito dobro izraženo u zelenih plodova. Ove izbočine su obrazovane od kamenih ćelija, koje su vrlo sitne, zbog čega sito paser-mašine mora biti sitno kako ih ne bi propuštalo u marku. Plodovi se dobro drže na peteljcima sve do sazrijevanja. Nedorzeli plodovi su zelene boje, oporog ukusa, vrlo čvrsti i hrapavi. Kada plodovi sazriju, omekšaju do te mjere da se sami od sebe raspadaju. Vrlo su slatki i sa specifič-

nom, malo divljom aromom. Prosječna težina ploda je oko 4,5 gr, sa oko 28 sjemenki čija ukupna težina iznosi 2,5 do 3 gr, u odnosu na ukupnu težinu ploda.

Planika rađa dosta uredno, manje ili više svake godine. Naravno su točna stabla po šumskim zabranama, gdje su uslovi rasta i razvoja planike nešto bolji nego u običnom kamenjaru.

Fiziološke osobine planike

Kao i u morfološkom, tako i u fiziološkom smislu planika predstavlja jako specifičnu biljku. Ovo se posebno odnosi na cvjetanje i sazrijevanje plodova.

Cvjetanje planike

Planika počinje da cvjeta već od početka septembra, ali se cvjetanje produžava u toku oktobra, novembra i decembra, tako da period cvjetanja traje dosta dugo. Krunični listići se još mogu naći na grančicama i u drugoj polovini januara.

Oprašivanje se vrši obično insektima. Poslije oplodnje zvonasta krunica opada, tako da je u doba cvjetanja planike zemljište oko biljke potpuno zaštrto listićima, koji prave izvanredno lijep bjeličasti «tepih». Ovako zametnuti plodovi prezime i u narednoj godini počinju da se razvijaju.

Sazrijevanje plodova planike

Karakteristično je za planiku da se sazrijevanje plodova, manje ili više, podudara sa njenim cvjetanjem. Zbog ovoga se često na istoj grančici mogu naći istovremeno cvjetovi kao tek zametnuti plodovi, zeleni plodovi i potpuno zreli plodovi, zbog čega period sazrijevanja planike traje više od godinu dana, tj. u prosjeku 14 mjeseci.

Kao i period cvjetanja, i period sazrijevanja plodova planike traje dosta dugo. Sazreli plodovi mogu se naći već koncem avgusta. Međutim, berba plodova može početi početkom oktobra i produžava se do kraja januara i početka februara. Istina, sve ovo zavisi od vremenskih prilika u toku jeseni i zime. Dugotrajne kiše i jaki vjetrovi skraćuju period berbe.

EKOLOGIJA PLANIKE

Opšte napomene

Polazeći od toga gdje danas uspijeva, možemo zaključiti da se zona intenzivnog gajenja planike podudara sa zonom masline, smokve i nara. Na srednjem i južnom Jadranu planika je redovan pratilac masline, sa kojom čini veoma skladnu prirodnu simbiozu.

Ovo je posebno karakteristično na kraškim terenima, van zone primorskih polja. Prema ovome, planiku možemo ubrojiti među najotpornije suprotropske voćke u odnosu na ekološke faktore.

Odnos planike prema klimatskim činiocima

Iako biljka suprotropskih krajeva, planika je veoma skromna voćka u odnosu na klimatske faktore. U zoni njenog gajenja u nas do sada nijesu primjećivane štete izazvane uticajem klimatskih faktora. Dokaz ovome je januarska zima 1963. god. (kao jedna od najekstremnijih u posljednjih nekoliko decenija, i to kako po ekstremnom minimumu tako i po dužini neprekidnog trajanja — 7 dana), a koja u glavnim područjima planike nije ovoj biljci nanijela nikakve štete. Berba plodova planike poslije ove zime bila je, manje ili više, normalna.

U odnosu na sušu, planiku, takođe, možemo ubrojiti u jednu od najotpornijih južnih voćaka. Ona spontano raste gotovo na golom kršu. No i pored ovoga, planika ne manifestuje veće posljedice od suše. Svakako, u uslovima povoljnim s gledišta vlage, planika ima bolji rast, prinose i kvalitetnije plodove.

Ostali elementi klime gotovo i nemaju negativan uticaj na planiku.

Odnos planike prema edafskim činiocima

U odnosu na edafske faktore, planika takođe pokazuje izrazitu otpornost. Uspijeva veoma dobro na različitim položajima i zemljištima. Istina, najbolje uspijeva na otvorenim, jugu ili jugozapadu i jugoistoku okrenutim položajima, kao i na lakšim, ocjednim, krečnim i nešto dubljim zemljištima, a posebno na flišu i crverici. Na teškim i vlažnim zemljištima, a naročito ako su izložena zaobirivanju, planika raste vrlo krzljivo.

U kraškim terenima priobalnog reljefa, a posebno u šumskim zabranima koji su se nekada koristili kao vinogradi i maslinjaci, planika daje neuporedivo bolje, redovnije i kvalitetnije prinose. U ovakvim uslovima planika je gotovo isključiva kultura, jer se uticajem čovjeka suzbijalo ostalo rastinje koje redovno prati planiku u sklopu makije.

RAZMNOŽAVANJE PLANIKE

Opšte napomene

Prema dosadašnjim iskustvima, kao i ogledima vršenim u tom smislu, planika se dobro razmnožava i vegetativno i generativno. Tehnologija i jednog i drugog načina je dosta prosta i ne zahtijeva nikakve posebne uslove.

U prirodi je masovnije izraženo generativno razmnožavanje planike. Međutim, s gledišta unapređenja ove kulture, trebalo bi da dominira vegetativno razmnožavanje planike, čime bi se sa sigurnošću uticalo na širenje najboljih ekotipova planike.

Generativno razmnožavanje planike

Kao što je već navedeno, ovaj način razmnožavanja planike u prirodi je veoma rasprostranjen i uticao je da danas planika ima veliki broj ekotipova najrazličitije vrijednosti. Za masovnu proizvodnju sadnog materijala, u cilju pošumljavanja terena, može se i danas koristiti generativno razmnožavanje u sklopu boljih načina. U cilju dobijanja što kvalitetnijih sejanaca trebalo bi uzimati sjeme sa unaprijed obilježenih matičnih žbunova koji se odlikuju najboljim osobinama.

Sjeme treba uzimati iz prezrelih plodova cijedenjem plodova kroz gusta sita. Sjeme planike je veoma sitno (veličine sjemena lucerke), pa ga treba sijati omaške, a zatim prekriti tankim slojem komposta ili zemlje skupljene ispod samih žbunova planike u šumi, a zatim sve dobro zaliti. U toplim lejama sjetva sjemena može se izvesti i u januaru ili februaru, dok u običnim lejama u maju. Do sjetve sjeme se stratifikuje na uobičajen način.

Vegetativno razmnožavanje planike

Kao i druge vrste voćaka, planika se vegetativno može dobro razmnožavati na više načina. Među ovim načinima najbolje je razmnožavanje izdancima, reznicama i kalemljenjem.

Razmnožavanje planike izdancima

Planika spontano obrazuje dosta izdanaka, zbog čega i raste u obliku žbuna. Običnim cijepanjem žbuna može se dobiti izdancički sadni materijal. Ovaj način ima prednost u tome što se neposredno dobijaju gotove sadnice, koje se mogu odmah saditi na stalno mjesto. Ovaj način je posebno preporučljiv prilikom formiranja matičnih zasada. Nedostatak ovoga načina je u tome što je dosta težak, spor i što je broj dobijenih sadnica mali, a uz to kvari se matični žbun.

Razmnožavanje planike reznicama

Planika se dobro ožiljava, zbog čega je reznicama moguće dobiti sadni materijal u velikim količinama. Za reznicu se koriste

mladi izdanci, s obzirom da planika ima dosta jednogodišnje listare. Proces oživljavanja je uobičajen, kao i kod dobijanja sadnica smokve ili nara.

Razmnožavanje planike kalemljenjem

Planika se obično kalemi, i to okulitanjem koje obezbjeđuje preko 90% primanja. Kao podloge se koriste scjanci planike, koje se mogu posebno proizvoditi u rasadniku, ili se, pak, mogu u dovoljnom broju pokupiti po šumi makije u rejonima gdje je planika dominantna biljka.

Ovim načinom može se sa uspjehom vršiti i prekalemljivanje starih stabala, tj. žbunova planike, što bi bilo vrlo korisno u nekim slučajevima.

POŠUMLJAVANJE TERENA PLANIKOM

Opšte napomene

Pošumljavanju priobalnog područja planikom trebalo bi da prethodi posebna studija, tj. detaljno razrađen program po kome bi se ta akcija izvodila. Ovaj program trebalo bi da obuhvati uglavnom sljedeće elemente: izbor i klasiranje terena, priprema pojedinih terena za pošumljavanje, proizvodnja sadnog materijala, kao i određivanje nosilaca ovog programa, tj. ove akcije za svako uže i šire područje.

Izbor i klasiranje terena za pošumljavanje planikom

Čitavo područje naše suptropske zone, na kojima može da se gaji planika, trebalo bi prethodno podijeliti na uže rezone prema specifičnim agroekološkim i drugim uslovima. Prema ovome, u nas bi se svi tereni, prikladni za gajenje planike, mogli svrstati u tri kategorije.

1. Tereni prikladni za gajenje planike, koji su potpuno ogoljeli.

2. Tereni koji su u većoj ili manjoj mjeri već obrasli primorskom makijom i na kojima planika ima prirodno veći ili manji udio.

3. Privatni ili društveni šumski zabrani na kraškim terenima duž obale, koji se jedino i mogu intenzivno iskorišćavati gajenjem planike i rogača.

Prioritet za pošumljavanje primorskog krša planikom treba dati onim terenima koji nijesu spontano obrasli makijom ili je ova vrlo rijetka. Na ovaj način bi se ovakvi tereni najbrže mogli zaštititi od štetnog uticaja erozije, a, u isto vrijeme, najbrže bi dobili zimzeleni pokrivač, čime bi se izmijenio njihov opšti izgled, a da i ne govorimo o ekonomskoj koristi.

Poslije ovakvih terena, ili, pak, zajedno sa ovim, treba uzeti u obzir šumske zabrane. Ovakvih terena ima mnogo i njihova površina je ogromna. Ovi tereni predstavljaju odlično stanište za planiku, a sada se iskorišćavaju isključivo za ispašu. Prednost ovih terena je u tome što su najmanje erodirani, mnogi od njih su čak i terasirani, jer se na njima nekad gajila vinova loza i maslina. Sada se na njima nalazi po koje stablo ili grupa stabala maslina, rogača ili badema. Od biljaka iz sklopa makije na njima sada dominira planika, i to pretežno njeni kvalitetniji ekotipovi.

Na terenima obraslim makijom, u kojima planika ima svoj udio, trebalo bi sukcesivno vršiti krčenje nekih biljaka iz sklopa makije, a ta mjesta popunjati odabranim ekotipovima planike.

Nosioci programa pošumljavanja terena planikom

Za ovakvu akciju potrebne su velike količine sadnog materijala. Za tu svrhu bi trebalo angažovati sva šumska gazdinstva na području na kojima se pošumljavanje izvodi. Poznato je da ova gazdinstva imaju organizovanu proizvodnju sadnog materijala raznih šumskih biljaka u svojim rasadnicima, kao i dovoljan broj stručne radne snage, pa bi uz malo proširenje mogli u potpunosti da ispune ovaj zadatak.

Kao osnova za dobijanje sadnih materijala u ovim gazdinstvima poslužila bi već odabrana matična stabla planike, dakako uz pronalaženje i novih.

Svakako, ovu akciju bi trebalo da pomognu i druge organizacije, a posebno poljoprivredne i naučne, kao i društveno-političke organizacije.

L I T E R A T U R A

- Cincović, T.: Opšta botanika, Zemun, 1960.
- Lazarević, S.: Suptropsko voćarstvo Jugoslavije, Beograd, 1968.
- Lazarević, S.: Planika i njen privredni značaj na području primorskog krša, Naša poljoprivreda br. 4, Titograd, 1963.
- Lazarević, S. i Paunović, R.: Mogućnosti korišćenja maginje za proizvodnju alkoholnih pića, Vinogradarstvo i vinarstvo, Novi Sad, 1970.
- Lazarević, S. i Vučetić, M.: Prilog poznavanja planike s gledišta proizvodnje sladosokova, Poljoprivreda i šumarstvo, Titograd, 1971.
- Step, E.: Waysid and Woodland trees, London.

SUMMARY

SOME OBSERVATION ON BIOLOGIC AND TECHNOLOGIC VALUE OF STRAWBERRY-TREE IN THE CONDITIONS OF SEASIDE KARST

Ing. Savo LAZAREVIC,
«Montenegroturist» — Budva
«Montenegrokomerc» — Bar

Strawberry-tree (*Arbutus unedo*) is a Mediterranean plant, as it is found in all the countries surrounding the Mediterranean Sea. It presents, in particular in the south of the coast, one of the most frequent stands of seaside macchia. In this region it occupies large areas and mainly those terrains which are not fit for the agricultural exploitation, as they are markedly Karst terrains.

On the coast of Montenegro there is a particularly characteristic region which is markedly covered by this plant and in which it plays a dominant part (represented with 80% or so). This region stretches from the tip of peninsula Luštica to Budva covering the complete littoral relief as well as a part of submountainous relief. The other important region is the littoral one from cape Oštra to the tip of Peninsula Pelješac, including the islands Šipan, Mljet, Korčula and the others.

Only along the coast of Montenegro about 500 metric tons of strawberry-tree fruit is picked every year. This amount is mainly used for the production of brandy. Large amounts of the wood of this plant is used as firewood.

The main characteristics of this plant are:

- It presents a markedly decorative plant, rather like laurel in shape and specially in autumn and winter when it is, besides the leaves, also covered with whitish blossoms and red berries.
- It regularly produces rich crops, which only along the coast of Montenegro are estimated to be 1000 metric tons.
- Its fruit is very rich with dry matter, regularly 25—28% and selected ecotypes (A, B and C) over 35%.
- Also its fruit is rich with vitamin «C», of which it regularly contains 250—300 mg % and discovered ecotypes (B and C) over 400 mg %.
- Strawberry-tree fruit presents the cheapest raw material for a series of products in practically inexhaustable quantities.
- Rendement of juice, that is purée, amounts to over 90%, surpassing all the known materials.
- For afforesting all the terrains and in particular the coast and the coast Karst, it presents the best and loveliest plant.
- Considering its potential feasibilities, strawberry-tree presents a very interesting culture for selection in order to find still better ecotypes and biotypes.
- It multiplies easily, roots quickly and firmly.